Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003220

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 30-07-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Панасюк Андрій Олегович
2. Andrii O. PANASIUK

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0009-4942-609X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 36884 Історія науки й техніки (032 Історія та археологія)

Дата захисту: 30-08-2025

Спеціальність за освітою: Середня освіта (історія)

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 32506

Повне найменування юридичної особи: Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496797

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, буд. 10, Київ, 03127, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496797

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, буд. 10, Київ, 03127, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 70.01.09

Тема дисертації:

1. Професор Василь Іванович Альбіцький – вчений, педагог, фундатор дослідницької справи в галузях гідравліки та гідротехніки на українських теренах кінця XIX – початку XX ст.

2. Professor Vasyl Ivanovych Albitskyi was a scientist, pedagogue, and founder of research in the fields of hydraulics and hydraulic engineering in Ukraine in the late XIX – early XX centuries

Реферат:

1. Дисертаційне дослідження присвячене комплексному вивченню життєвого шляху, науково-педагогічної та організаційної діяльності заслуженого професора Харківського технологічного інституту Василя Івановича Альбіцького (1850–1926) – одного з фундаторів вітчизняної гідравліки і гідротехніки, а також впливової постаті в історії української інженерної освіти кінця XIX – початку XX ст. З ім'ям В.І. Альбіцького пов'язано започаткування гідравлічних та гідротехнічних досліджень, створення першої Гідравлічної лабораторії в Україні, розробка методології розрахунку гідродинамічних процесів, упровадження нових методів очищення трубопроводів і гідротехнічного проєктування, а також концептуальних засад підготовки фахівців у галузях гідравліки й водного господарства. Його наукова, організаційна та публіцистична діяльність охоплювала

широкий спектр сфер – від академічної аудиторії до проєктних установ і міжнародних експертиз. Сьогодні творча спадщина цього видатного вченого залишається недостатньо вивченою, що актуалізує дисертаційне дослідження. Підсумовано функційну взаємодію наукової та прикладної діяльності В.І. Альбіцького. Встановлено, що теоретичні положення, розроблені в його гідравлічних курсах і підручниках, були ним особисто перевірені на практиці, в реальних умовах, чим підтверджено новаторський, для того часу, підхід Василя Івановича до організації науково-педагогічної діяльності через органічне поєднання теорії і практики. Уведено до наукового обігу документи, які вперше підтверджують обсяг і характер науково-технічної діяльності В.І. Альбіцького у період після виходу з академічного середовища. Вперше здійснено комплексний аналіз його практичної інженерної спадщини, включаючи аналіз креслень, розрахункових таблиць, технічних звітів, експертиз, і вперше на тлі історії техніки продемонстровано, як діяльність одного вченого могла вплинути на функціювання міської інженерної інфраструктури у великих українських промислових центрах. Доведено тезу про тривалу і впливову присутність В.І. Альбіцького у науково-технічній спільноті України початку XX ст., навіть за умов його відлучення від академічного середовища. Підтверджено, що його багатогранна експертна діяльність стала містком між академічною наукою та реальними потребами суспільства, а його технічні напрацювання залишаються актуальними у сучасному гідротехнічному дискурсі. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше в українській історичній науці здійснено комплексне вивчення постаті В.І. Альбіцького не лише в контексті біографістики, а й наукознавства, педагогіки та техніко-технологічних інновацій, а саме: 1) реконструйовано повну біографію вченого на основі архівних джерел; 2) здійснено аналіз усіх відомих друкованих праць ученого; 3) висвітлено організацію і функціонування заснованої ним Гідравлічної лабораторії; 4) досліджено його прикладні розробки у сфері водопостачання та гідротехніки; 5) охарактеризовано педагогічні методики і принципи, запроваджені ним у Харківському технологічному інституті. До наукового обігу введено значну кількість нових джерельних матеріалів, які ґрунтуються на архівних документах різноманітних фондів низки архівних установ України, а також фактів про доробок В.І. Альбіцького у розвиток науки і техніки, що не отримали широкого загалу та не використовувались раніше у наукових дослідженнях. У підсумку доведено, що В.І. Альбіцький на українських теренах відіграв вагому роль серед провідних технічних діячів кінця XIX – початку XX ст., а його діяльність значною мірою вплинула на становлення інженерної освіти, розвиток гідравліки, гідротехніки та водопостачання в Україні. Науковий доробок ученого (97 праць) і технічні розробки не втратили актуальності. Сьогодні вони можуть слугувати методологічним джерелом для фахівців у галузі гідротехніки, інженерної освіти, історії науки і техніки.

2. The dissertation research is devoted to a comprehensive research of the life path, scientific, pedagogical and organisational activities of Vasyl Ivanovych Albitskyi (1850–1926), Honoured Professor of the Kharkiv Institute of Technology and one of the founders of domestic hydraulics and hydraulic engineering, as well as an influential figure in the history of Ukrainian engineering education in the late XIX – early XX centuries. The name of V.I. Albitsky is associated with the launch of hydraulic and hydrotechnical research, the creation of the first Hydraulic Laboratory in Ukraine, the development of a methodology for calculating hydrodynamic processes, the introduction of new methods of pipeline cleaning and hydraulic design, as well as the conceptual foundations for training specialists in the fields of hydraulics and water resources. His scientific, organisational, and publicistic activities covered a wide range of areas, from academic audiences to project institutions and international expertise. However, today the creative heritage of this prominent scholar is not adequately revealed, which makes this dissertation research relevant. The functional interaction of scientific and practical activities of V.I. Albitskyi is summarised. It is proved that the theoretical statements developed in his hydraulic courses and textbooks were personally tested in practice – in real conditions, which confirms Vasyl Ivanovych's innovative approach to the organisation of scientific and pedagogical activities through an organic combination of theory and practice. The documents, which for the first time confirm the scope and nature of scientific and technical activities of V.I. Albitsky in the period after leaving academia, are brought into scientific circulation. For the first time, a comprehensive analysis of his practical engineering heritage is made, including the analysis of drawings, calculation tables, technical reports, and examinations, and for the first time, in the context of the history of

technology, it is demonstrated how the activities of one scientist could affect the functioning of urban engineering infrastructure in large Ukrainian industrial centres. The thesis of V.I. Albitskyi's long and influential presence in the scientific and technical community of Ukraine in the early XX century, even after his separation from the academic environment, is proved. It is confirmed that his diverse expert activity became a bridge between academic science and the real needs of society, and his technical developments remain relevant in the modern hydraulic engineering discourse. The scientific innovation of the study is based on the fact that for the first time in Ukrainian historical science a comprehensive study of V.I. Albitskyi's figure was conducted not only in the context of biography, but also in the field of science, pedagogy and technical and technological innovations, namely: 1) a complete biography of the scientist is reconstructed based on archival sources; 2) an analysis of all known printed works of the scientist is conducted; 3) the organisation and functioning of the Hydraulic Laboratory founded by him is highlighted; 4) his practical inventions in the field of water supply and hydraulic engineering are researched; 5) the pedagogical methods and principles implemented by him at the Kharkiv Institute of Technology are characterised. A significant number of new source materials based on archival documents from various funds of a number archival institutions of Ukraine, as well as facts about V.I. Albitskyi contribution to the development of science and technology, that were not widely distributed and were not previously used in scientific research. As a result, it is proved that V.I. Albitskyi occupied a significant place among the leading technical intellectuals of the late XIX – early XX centuries in the Ukrainian territory, and his activities significantly influenced the formation of engineering education, the development of hydraulics, hydraulic engineering and water supply in Ukraine. His scientific achievements (97 papers) and technical developments remain relevant and can still serve as a methodological source for specialists in the field of hydraulic engineering, engineering education, history of science and technology.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Панасюк А. О. Наукова та педагогічна спадщина В.І. Альбіцького в історіографії. Історія науки і біографістика. 2022. № 1. С. 219–235. doi.org/10.31073/istnauka202201-12
- 2. Панасюк А. О. Життєвий шлях і психологічний портрет професора Василя Івановича Альбіцького (1850–1926(?)). Наука та наукознавство. 2024. № 3. С. 130–152. https://doi.org/10.15407/sofs2024.03.130
- 3. Панасюк А. О. Науково-практична діяльність професора В.І. Альбіцького та його внесок у розвиток науки та інженерної освіти. Емінак: науковий щоквартальний журнал. 2024. № 2. С. 292–311. https://doi.org/10.33782/eminak2024.2(46).718
- 4. Панасюк А. О. Професор В.І. Альбіцький – один із фундаторів процесу міжрегіональної взаємодії науки та бізнесу в Україні. Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра : матеріали Всеукр. науково-практ. конф., м. Київ, 17 листоп. 2021 р. Вінниця: ТОВ «Твори», 2021. С. 211–213.
- 5. Панасюк А. О. В.І. Альбіцький – фундатор дослідницької справи в галузях гідравліки та гідротехніки на українських теренах Російської імперії. Історія освіти, науки і техніки в Україні : матеріали XVII Всеукр. конф. молодих уч. та спец., присвяч. 180-річниці від дня народж. Анастасія Єгоров. Зайкев. (1842–1931), м. Київ, 19–20 трав. 2022 р. Вінниця: ТВОРИ, 2022. С. 220–232.

- 6. Панасюк А. О. Педагогічна діяльність професора В.І. Альбіцького наприкінці XIX – на початку XX ст. Актуальні питання історії науки і техніки: матеріали 21-ї Всеукр. наук. конф., м. Київ, 20 жовт. 2022 р. Київ: УТОПІК, 2022. С. 142–146.
- 7. Панасюк А. О. Науково-технічна діяльність професора В.І. Альбіцького поза українськими теренами наприкінці XIX – на початку XX ст. Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра: матеріали Всеукр. науково-практ. конф., м. Київ, 20–21 жовт. 2022 р. Вінниця: ФОП Просяннікова О.М., 2022. С. 191–194.
- 8. Панасюк А. О. Грані характеру професора Василя Івановича Альбіцького (1850–1926(?)). Історія освіти, науки і техніки в Україні: матеріали XVIII Всеукр. наук. конф. молодих уч. та спец., присвяч. ювіл. датам від дня народж. видат. уч. в галузі аграр. наук, м. Київ, 17–18 трав. 2023 р. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. С. 72–77.
- 9. Панасюк А. О. Роль та значення науково-освітньої діяльності професора В.І. Альбіцького в розвитку Харківського технологічного інституту в умовах інтенсивного піднесення індустріалізації на рубежі XIX-XX ст. Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра: матеріали IV Всеукр. науково-практ. конф., м. Київ, 28–29 верес. 2023 р. Київ: Ін-т сіл. госп-ва Карпат. регіону, 2023. С. 134–138.
- 10. Панасюк А. О. Гідромеліораційна діяльність професора Василя Івановича Альбіцького на Полтавщині в кінці XIX на початку XX сторіччя. Сучасні проблеми землеробської механіки: зб. тез доп. XXIV Міжнар. наук. конф., м. Київ, 17–19 жовт. 2023 р. Київ: НУБіП України, 2023. С. 423–426.
- 11. Панасюк А. О. Публікаційна діяльність професора Василя Івановича Альбіцького. Талановита організатор, вчена-практик, педагог: присвячено 85-річчю від дня народження докторки біологічних наук, професорки Любові Калинівни Тараненко : матеріали круглого столу, м. Київ, 16 квіт. 2024 р. Вінниця: ТВОРИ, 2024. С. 154–157.
- 12. Панасюк А. О. Професор Василь Іванович Альбіцький у світлі періодичної преси кінця XIX - початку XX ст. Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра : матеріали V Всеукр. науково-практ. конф., м. Київ, 18–19 квіт. 2024 р. Вінниця: ТВОРИ, 2024. С. 126–129.
- 13. Панасюк А. О. Кар'єрні досягнення братів професора В.І. Альбіцького в контексті родинної історії. Історія освіти, науки і техніки в Україні: матеріали XIX Всеукр. наук. конф. молодих уч. та спец., присвяч. ювіл. датам від дня народж. видат. уч. в галузі аграр. наук, м. Київ, 22–23 трав. 2024 р. Вінниця: ТВОРИ, 2024. С. 78–80.
- 14. Панасюк А. О. Гідравлічна лабораторія професора Василя Івановича Альбіцького: інновації, експеременти, технологічні прориви та вплив на сучасну інженерну освіту. Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра : матеріали VI Всеукр. науково-практ. конф., м. Київ, 25–26 верес. 2024 р. Київ: ННСГБ, 2024. С. 243–247.
- 15. Панасюк А. О. Професор В.І. Альбіцький як приват-доцент Імператорського Харківського університету в 1891–1988 рр. Історія освіти, науки і техніки в Україні : матеріали XX Всеукр. наук. конф. молодих уч. та спец., присвяч. ювіл. датам від дня народж. видат. уч. в галузі аграр. наук, зокр.: Георгія Миколайовича Висоцького (1865–1940); Левка (Лева) Платоновича Симиренка (1855–1920); Петра Івановича Прокоповича (1775–1850), м. Київ, 21–22 трав. 2025 р. Вінниця: ТВОРИ, 2025. С. 133–136.

Наукова (науково-технічна) продукція: матеріали; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення стану навколишнього середовища; економія енергоресурсів; підвищення продуктивності праці; підвищення автоматизації виробничих процесів

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U100600; 0121U100581

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Аннєнков Ігор Олексійович
2. Igor O. Annenkov

Кваліфікація: к. і. н., с.д., 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6642-8048

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496797

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, буд. 10, Київ, 03127, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвинко Алла Степанівна
2. Alla S. Litvinko

Кваліфікація: д.і.н., с.н.с., 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5321-2969

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 13694464

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 60, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Журило Дмитро Юрійович

2. Dmytro Y. Zhurylo

Кваліфікація: к. т. н., доц., 05.16.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0015-9412

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соловей Галина Михайлівна

2. Halyna M. Solovei

Кваліфікація: к. і. н., 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3156-3829

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496797

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, буд. 10, Київ, 03127, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Каштанова Тетяна Володимирівна

2. Tetiana V. Kashtanova

Кваліфікація: к.і.н., с.д., 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6912-2298

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496797

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, буд. 10, Київ, 03127, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Демуз Інна Олександрівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Демуз Інна Олександрівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Підгайна Тетяна Миколаївна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна